

**ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ АВТЕНТИЧНИХ ХУДОЖНІХ ВІДЕОФІЛЬМІВ
ДЛЯ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ІІІ КУРСУ АНГЛІЙСЬКОГО
ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ**

У статті формулюються специфічні принципи відбору автентичних художніх відеофільмів для навчання майбутніх філологів ІІІ курсу англійського діалогічного спілкування: нормативності вербальних висловлень і невербальних засобів; достатньої насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування; урахування темпу мовлення акторів; порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у фільмі; урахування кількості дійових осіб; доцільної тривалості демонстрації відеофільмів, і показано процедуру їх відбору відповідно до цих принципів.

Для ефективної організації процесу навчання майбутніх філологів англійського діалогічного спілкування одним з важливих засобів є динамічна відеофонограма, яка завдяки слухо-зоровому синтезу здатна відтворити велику кількість базових характеристик процесу реальної усної комунікації. У методичній літературі вже визначено і проаналізовано принципи відбору автентичних художніх фільмів для студентів мовних вищих навчальних закладів ВНЗ [2]; окреслено принципи та здійснено саму процедуру відбору автентичних художніх фільмів для навчання монологічного говоріння на ІІІ курсі мовного ВНЗ [4]; запропоновано принципи відбору відеофонограм для навчання школярів [3], але проблема визначення принципів відбору автентичних художніх відеофільмів для навчання англійського діалогічного спілкування майбутніх філологів ІІІ курсу залишається ще й досі невирішеною. Тому *метою* нашої статті є розгляд питання про відбір автентичних художніх відеофільмів для навчання майбутніх філологів ІІІ курсу англійського діалогічного спілкування. *Завдання* статті полягають у формулюванні принципів їх відбору як матеріалу для навчання

майбутніх філологів III курсу англійського діалогічного спілкування та їх підборі автентичних художніх відеофільмів для такого навчання.

У методиці використання автентичних художніх відеофільмів для навчання іноземної мови обґрунтовано загальні принципи відбору автентичних художніх відеофільмів для студентів мовних вузів без урахування специфіки курсу: за ступенем морально-етичного впливу на студента; за мотиваційною та естетичною цінністю; відповідно до соціокультурного потенціалу; з урахуванням вокабуляру кінофільму і лексики студентів різних етапів навчання [2, 596]. Висвітлено також принципи відбору автентичних художніх відеофільмів для навчання говоріння на III курсі мовного вузу: принцип жанрової різноманітності; відповідності / невідповідності тематиці, запропонованій навчальною програмою [4, 73-82]. Ще один важливий принцип відбору відеофонограми — автентичність — було описано О.І.Гузь [3, 47]. У цій статті описано визначені нами специфічні принципи відбору автентичних художніх відеофільмів у залежності від форми мовлення, якій навчають студентів, і етапу навчання — III курсу мовного ВНЗ, причому ми передбачували навчання вербального і невербального компонента діалогічного спілкування.

У залежності від мовленнєвого елемента, змісту, тривалості відеофільмів пропонуємо такі специфічні принципи відбору відеофільмів: нормативності вербальних висловлень і невербальних засобів, вживаних дійовими особами під час усного спілкування; принцип достатньої насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування; урахування темпу мовлення акторів; порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у фільмі; урахування кількості дійових осіб; доцільної тривалості демонстрації відеофільму. Розглянемо ці принципи і покажемо процедуру відбору автентичних художніх відеофільмів згідно з ними.

Специфічним принципом відбору автентичних художніх відеофільмів є *принцип нормативності вербальних висловлень і невербальних засобів, вживаних дійовими особами під час усного спілкування*. Беручи до уваги те, що вербальне і невербальне спілкування соціально детерміновано і регулюється

правилами певної культурної спільноти, під нормою усного спілкування розуміють прийняті в суспільно-мовленнєвій практиці освічених людей правила вимови, використання усталених граматичних, стилістичних та невербальних засобів. Розрізняють орфоепічну, лексичну, морфологічну та синтаксичну норми вербального спілкування [1, 183], що є загально визнаною, розповсюдженою і цензурною у британській етнокультурі. За Програмою (2001) передбачено, що на кінець III курсу студенти-філологи повинні розуміти лише стандартний варіант усного мовлення, не включаючи діалектні варіанти [5, 76], тому під час відбору недоцільно включати відеофільми, які вміщують велику кількість сленгу і місцеві діалекти. За цим принципом ми відібрали, наприклад, британський художній відеофільм *"The Remains Of The Day"* („Залишок дня”). Головні ролі в цьому відеофільмі виконують відомі британські актори, володарі найпрестижнішої кінопремії Оскар – Емма Томпсон та Ентоні Хопкінс, а вербальні висловлення та елементи невербальної поведінки є нормативними, позбавленими нецензурних виразів і сленгу. Але за принципом нормативності вербальних і невербальних висловлень нами не була рекомендована, наприклад, британська стрічка *"Lock, Stock and Two Smoking Barrels"* („Карти, гроші і два ствола”) — у відеофільмі зустрічається велика кількість нецензурних виразів, сленгу, вульгарних невербальних засобів спілкування.

Другим є **принцип достатньої насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування**. Для того, щоб ознайомити студентів з невербальним спілкуванням британців та навчити адекватного використання їхніх невербальних тактик під час усного спілкування, необхідно, щоб відеоряд відеофонограми містив у собі якомога більше актів невербальної поведінки, яскраво продемонстрованих у типових ситуаціях спілкування. Це дозволяє глибоко й повно показати специфічність елементів невербального спілкування британців: жестів, поз, дотиків, посмішок, поглядів, положення тіл під час спілкування, міміку, дистанцію між співрозмовниками та ін. Насиченість відеоряду невербальними засобами спілкування полегшує роботу викладача на етапах ознайомлення та вправлення. Відбір автентичних художніх відеофільмів з елементами сучасного

невербального спілкування означає, що для процесу навчання слід переважно залучати відеофільми, які відображають сучасну епоху і в яких дійові особи вживають елементи невербальної поведінки, що використовуються носіями мови у теперішній час, і на цьому етапі навчання виключати ті, в яких події відеофільму відбуваються в нереальному світі або у давнину, оскільки актори у цих відеофільмах діють згідно з нормами вербальної і невербальної поведінки, прийнятими у тому часі, і багато з них вже вийшли або виходять з ужитку, наприклад, реверанси, глибокі уклони, цілування рук під час вітання чоловіком жінки, правила стриманої невербальної поведінки та ін. Прикладом насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування може слугувати комедія Пітера Ховіта *"Johnny English"* („Агент Джонні Інгліш”) з відомим британським актором Роуеном Аткинсоном у головній ролі, що презентує для ознайомлення і вивчення великий обсяг елементів сучасного британського невербального спілкування в різних обставинах: у готелі, ресторані, музеї, виставочному залі, на неформальній вечірці та ін. Кумедні та цікаві ситуації, в яких вони вживаються, яскраво демонструють зразки невербальної поведінки та полегшують їхнє запам'ятовування. Цьому принципу не відповідає велика кількість переважно історичних та фантастичних відеофільмів. Наприклад, лише з причин невідповідності цьому принципу до нашого списку не ввійшов такий відеофільм, як *"Girl With A Pearl Earring"* („Дівчина з перлинною сережкою”): події відеофільму відбуваються декілька сторіч тому, і дійові особи використовують невербальні засоби спілкування, які були притаманні тій епосі: цілування рук, присідання та уклін голови під час вітання та ін. З тих же міркувань не рекомендуються автентичний художній відеофільм, який є екранізацією відомого роману Джейн Остін *"Sense and Sensibility"* („Розум та почуття”) та автентичний художній відеофільм *"Inside I'm dancing"* („У середині я танцюю”), у якому дійовими особами відеофільму є два друга з фізичними вадами — вони взагалі не можуть рухатися, події відеофільму переважно відбуваються у лікарні, де мешкають люди з такими ж самими вадами: відеоряд цього відеофільму не насичено елементами невербального спілкування.

Важливим при відборі художніх відеофільмів є принцип *урахування темпу мовлення акторів*. Автентичний відеофільм з швидким за темпом мовленням створює перепони для повноцінного сприйняття і розуміння усної інформації, ці прогалини навіть неможливо надолужити з опорою на відеоряд. Як показує досвід роботи, під час перших хвилин демонстрації художнього відеофільму з надмірно швидким темпом мовлення, який є важким для сприйняття студентами, з'являється втрата інтересу продовжувати його перегляд. Саме тому для студентів III курсу доцільно обирати відеофонограми з повільним і середнім темпом мовлення. Вирішуючи питання про визначення темпу мовлення, задовільного для сприймання студентами, ми спиралися на дані Б.А.Бенедиктова, які були переведені в склади В.С.Пашук: повільний темп мовлення — 104,0 скл. / хв., середній — 130,0 скл. / хв., швидкий — 161, 2 скл. / хв. [4, 127]. У нашому дослідженні під час вимірювання темпу мовлення дійових осіб автентичних художніх відеофільмів ми визначали його загальний темп — кількість складів за одну хвилину говоріння, включаючи час різного роду пауз у проміжках між словами і фразами. За цим принципом було обрано, наприклад, такі відеофільми як *"Two Weeks Notice"* („Кохання з двотижневим повідомленням”), *"Four Weddings and a Funeral"* („Чотири весілля та один похорон”) з приблизно середнім темпом мовлення дійових осіб — 130-140 скл. / хв., і не відібрано, наприклад, художній відеофільм *"Large"* („Великий”) з дуже швидким темпом мовлення — близько 190 скл. / хв.

Принцип порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у фільмі визначається нами для полегшення розуміння змісту художнього відеофільму студентами III курсу. За цим принципом доцільно підбирати відеофільми, в яких спостерігається пряма і чітка послідовність подій, вони розвиваються однолінійно, де провідна сюжетна лінія відеофільму позбавлена надмірних ретроспектив та уникати відеофільмів з багатолінійними сюжетами, де розгортаються декілька сюжетних ліній, лише епізодично пов'язаних між собою. Такі фільми дають змогу зосередити увагу студентів на важливих деталях і складових відеофонограми, полегшують сприйняття кіноінформації, позбавляють від надмірних труднощів слідкування за розгортанням сюжету. Студенти отримують

можливість не заплутатися у лабіринтах сюжетних ліній, паралельно із слідкуванням за змістом до деякої міри сконцентруватися на лінгвістичній і невербальній інформації, яку несе відеофонограма. Прикладом такого відеофільму може служити стрічка *"About A Boy"* („Мій хлопчик”), поставлена за бестселером Ніка Хорнбі, де на перший план висувається одна життєва ситуація — розповідь про ледачого та егоїстичного Уїллі Фрімана, у якого немає ніякого сенсу в житті, але випадкове знайомство з маленьким хлопчиком Маркусом змінює його відношення до світу. Сюжет фільму розгортається лінійно, одна подія послідовно слідує за іншою, тим самим полегшуючи сприйняття відеофільму. В автентичному художньому відеофільмі *"Lawless Heart"* („Черствє серце”) представлено розповідь трьох людей, які зібралися на похованні свого друга. Події відеофільму подаються послідовно з точок зору трьох дійових осіб фільму: спочатку починається опис подій однією дійовою особою, після того, як він закінчується, з того ж самого місця починається розповідь вже іншої дійової особи про начебто ті самі події, але вже під іншим кутом зору. Опис відбувається з потрібною експозицією, зрозуміти сенс подій можливо не в результаті складення цих точок зору, а їхнього синтезу в єдине ціле, постійному утриманні в пам'яті попередньої інформації, аналізі нових отриманих відомостей та їхньому синтезі. Лише з урахуванням усіх трьох позицій дійових осіб можна зрозуміти сенс відеофільму.

Ще одним є принцип **урахування кількості дійових осіб**, тому що це значною мірою впливає на розуміння змісту художнього відеофільму. Звичайно, невелика кількість дійових осіб полегшує сприймання та розуміння, а велика може бути надмірно важкою у слідкуванні за розгортанням сюжету. Наприклад, за цим принципом нами було обрано відеофільм *"Mrs. Doubtfire"* („Місіс Доутфайє”), який розповідає про сімейне життя родини Хіллірдів: чоловіка Деніела, його колишньої дружини Міранди та їхніх дітей — Кріса, Лідії та Наталі; *"Love and Death on Long Island"* („Кохання та смерть на острові Лонг-Айленд”), у якому показана історія знайомства і відносин британського письменника, який вирішив поставити екранізовану версію свого бестселлера, і головного героя майбутнього фільму; *"Gods and Monsters"* („Боги та монстри”), який висвітлює життя

британського режисера Джеймса Вейла, що поставив касовий фільм „Франкенштейн”, в якому задіяні три головні дійові особи — відомий британський режисер, його домогосподарка і садівник. Вважаємо недоцільним включати до нашого списку художній відеофільм “*Calendar Girls*” („Дівчата для календаря”), який розповідає про дванадцять подруг, які вирішили зробити календар зі своїми знімками, тому що утримання у пам’яті усіх дійових осіб цього відеофільму створює великі труднощі під час перегляду.

За **принципом доцільної тривалості демонстрації відеофільму** під час відбору художніх відеофільмів необхідно враховувати час їхньої демонстрації. Вважаємо, що поділ фільму на окремі частини, як пропонує низка дослідників [6, 119; 7, 21], порушує цілісність його сприйняття, заважає відчутти емоційний потенціал, утілений у відеофільмі. Тому художні відеофільми, які відбираються для перегляду на практичних заняттях з практики усного та писемного мовлення, слід підбирати таки чином, щоб їхня демонстрація була повною і збігалася з кількістю часу, відведеного для проведення заняття – перегляд не повинен перевищувати 90 хвилин. Але художні відеофільми тривалістю до 90 хвилин рідко зустрічаються у сучасній кіноіндустрії. Тому ми дійшли висновку про те, що фільм можна скоротити на час не більше 10 хвилин і тільки в разі, коли у ньому є відрізок, не пов’язаний або мінімально пов’язаний з сюжетом усього відеофільму, виключивши його так, щоб час демонстрації відеофільму не перевищував 90 хвилин. Наприклад, таким чином можна скоротити автентичний художній відеофільм “*Mickey Blue Eyes*” („Мікі Блакитні Очі”) тривалістю 98 хвилин, виключивши з нього епізоди про перші аукціони Мікі; “*Johnny English*” („Агент Джонні Інглиш”) – 93 хвилини, демонтувавши сцену у кабінеті боса — під час створення портрету злодія; епізоди, в яких демонструється проникнення у фортецю ворога. Враховуючи цей принцип, ми не включали до списку рекомендованих відеофільми, які складаються з декількох серій, і телесеріали, наприклад: “*Stanley and the Women*” („Стенлі і жінки”) тривалістю 205 хвилин, “*Monarch of the Glen*” („Володар Глена”) — 400 хвилин, “*Ann of Green Gables*” („Енн із Грин Гейбла”) та ін. Ці відеофільми буде можливо

рекомендувати для навчання студентів IV-V курсів, коли вони зможуть індивідуально переглядати їх у позаурочний час.

Відповідно до основних і специфічних принципів, які були визначені і розглянуті нами вище, було здійснено саму процедуру відбору, у результаті якої нами запропоновано список 41 автентичний художній відеофільм для аудиторного перегляду на заняттях з практики усного і писемного мовлення для майбутніх філологів III курсу. Ці відеофільми: 1) у максимальному ступені відповідають вимогам відбору, 2) в них відсутність однієї / декількох якостей компенсується концентрацією інших якостей. Загальна кількість проаналізованих нами автентичних художніх відеофільмів — 198. Подаємо в алфавітному порядку перелік відібраних відеофільмів, розподілених за темами, запропонованими Програмою (2001) для вивчення на III курсі мовного ВНЗ:

Cinema. *"Actors"* („Актори”), *"Broadcast News"* („Новини”), *"Gods and Monsters"* („Боги та монстри”), *"Johnny English"* („Агент Джонні Інгліш”), *"Lost In Translation"* („Труднощі перекладу”), *"Love and Death on Long Island"* („Кохання та смерть на острові”), *"Mrs. Doubtfire"* („Місіс Доутфайє”), *"RKO 281. The True Story Of Citizen Kane"* („Правдива історія про „Громадянина Кейна”), *"Susie Gold"* („Сьюзі Голд”).

Art. *"Surviving Picasso"* („Пережити Пікассо”).

Character and Personality. *"A Beautiful Mind"* („Ігри розуму”), *"Bridget Jones's Diary"* („Щоденник Бріджет Джонс”), *"Four Weddings and a Funeral"* („Чотири весілля та один похорон”), *"Hope Springs"* („Надія залишається”), *"I Capture The Castle"* („Володарка Замку“), *"Love Actually"* („Реальне кохання”), *"Mickey Blue Eyes"* („Мікі Блакитні Очі”), *"Rate Race"* („Щуриний забіг”), *"Susie Gold"* („Сьюзі Голд”), *"The Gathering Storm"* („Шторм, що наближується”), *"The Match"* („Матч”), *"The Remains Of The Day"* („Залишок дня”), *"Two Weeks Notice"* („Кохання з двотижневим повідомленням”), *"Unconditional Love"* („Кохання без жодної умови”), *"The Winter Guest"* („Зимовий гість”).

The World Around Us. “Beethoven” („Бетховен”), “Contact” („Контакт”), “Deep Impact” („Великий вплив”), “Greenfingers” („Садівник”), “Supervolcano” („Супервулкан”), “The Edge” („Край”).

You Never Stop Learning. “About A Boy” („Мій хлопчик”), “A Place For Annie” („Місце для Енні”), “Billy Elliot” („Біллі Еліот”), “Circle Of Friends” („Коло друзів”), “Dead Poets Society” („Гурток поетів”), “I’ll be There” („Я буду поряд”), “Mrs. Doubtfire” („Місіс Доутфайр”), “The Family Man” („Одружений чоловік”), “What A Girl Wants” („Чого хоче дівчина”), “Wonder Boys” („Чудові хлопці”).

English in the World. “Bend It Like Beckham” („Роби це як Бекхем”), “Lost In Translation” („Труднощі перекладу”), “Spanish English” („Іспанська англійська”).

Розглянемо, за якими принципами було обрано автентичний британський художній відеофільм “*Love Actually*” („Реальна любов”). Спочатку проаналізуємо, як відбувався відбір відповідно до *основних* принципів.

Принцип відбору відеофонограми за ступенем морально-етичного впливу на студента. Цей фільм має значний морально-етичний потенціал, який змушує студентів замислитися над багатьма морально-етичними проблемами, які є актуальними для молодих людей — любов, кохання, дружба, вірність, відповідальність, повага до батьків та ін.

Принцип відбору відеофонограми за її мотиваційною значущістю. Мотивація до і під час перегляду відеофільму забезпечується цікавим розгортанням сюжету, який важко передбачити; неперевершеною грою відомих британських акторів — Х'ю Гранта, Мартини Маккатчен, Емми Томпсон, Алана Рікмана, Лайама Нілсона.

Принцип відбору відеофонограми за її естетичною цінністю. Естетична насолода під час перегляду виникає від емоційної гри акторів, які глибоко і правдиво відображають проникнення у складний внутрішній світ своїх дійових осіб.

Принцип відбору відеофонограми за її соціокультурним потенціалом. Цей фільм має великий соціокультурний потенціал: головні події фільму відбуваються у Лондоні, на фоні чудового виду на річку Темзу, Трафальгарської площі, резиденції британського прем'єр-міністра та ін.; фільм розповідає про життя британців, які

належать до різних прошарків суспільства, розкриває їхню національну психологію, порівнює її з американською (британці більш стримані у своїх судженнях, вчинках, поведінці та ін.); містить важливу країнознавчу інформацію про те, як британці святкують Різдво, як відбуваються британські весілля.

Принцип відбору відеофонограми з урахуванням співвідношення вокабуляру відеофільму і лексикону студентів. Вокабуляр відеофільму корелює з набутим вокабуляром студентів, у відеофільмі вживаються фразеологізми та ідіоматичні вирази, значну частину яких можна зрозуміти з контексту. Відеофільм насичено цікавими діалогами дійових осіб, мовлення яких вміщує яскравий і багатий вокабуляр, крилаті вислови, яскраві описи, звороти, порівняння.

Принцип жанрової різноманітності. Цей відеофільм відноситься до жанру романтичної комедії.

За *принципом відповідності тематиці, запропонованій навчальною програмою*, він корелюється з навчальною темою *People and Personalities* („Людина та характер“).

Принцип автентичності відеофонограми. Відеофільм було створено у Великій Британії, у ньому також грають британські актори.

Після розгляду відповідності відеофонограми основним принципам відбору проаналізуємо, як він відповідає *специфічним* принципам.

Принцип нормативності вербальних висловлень і невербальних засобів, вживаних дійовими особами під час усного спілкування. Вербальні та невербальні засоби, які вживаються дійовими особами під час усного спілкування, є нормативними. Мовлення дійових осіб відповідає стандартному британському варіанту і може бути взірцем для наслідування.

Принцип достатньої насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування. Відеофільм містить значну кількість нормативних елементів сучасного вербального і невербального спілкування, що відповідає принципу насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування.

Принцип урахування темпу мовлення акторів. Темп мовлення дійових осіб цього відеофільму не перевершує середнього — 130 скл. / хв.

Принцип порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у відеофільмі. Події відеофільму розгортаються майже лінійно, іноді перериваючись іншою сюжетною лінією відеофільму, що відповідає принципу порівняльної нескладної лінійної послідовності дій у відеофільмі. Основний сюжет фільму — романтичні відносини Девіда і Наталі, подружнє життя Карен та Гаррі, у який вплітаються кілька інших сюжетних ліній — закоханість Сари у свого колегу по роботі; розповідь про нещасливе кохання Марка та ін. Студенти не плутаються у сюжеті, оскільки він є прозорим і не заважає утриманню у пам'яті його подій.

Принцип урахування кількості дійових осіб. У відеофільмі задіяна невелика кількість головних дійових осіб, що полегшує розуміння змісту. Провідна сюжетна лінія відеофільму розгортається навколо життя трьох дійових осіб — прем'єр-міністра Великої Британії, його сестри Карен та співака Біллі Мека.

Принцип доцільної тривалості демонстрації відеофільму. Відеофільм не укладається у рамки одного навчального заняття, його тривалість складає 135 хвилини. Ми пропонуємо скоротити цей відеофільм до 90 хвилин за рахунок виключення з нього відрізків, які мало пов'язаний з сюжетом усього відеофільму: сюжети про Джемі та його кохання — португальську дівчину Аурелію, яку він зустрів у Франції; розповіді про романтичні стосунки Джуді та Джона.

Вищевикладене дозволяє зробити певні висновки. З метою відбору автентичного художнього відеофільму необхідно проаналізувати цей аудіовізуальний матеріал з точки зору його змісту: йому повинні бути притаманні високий ступінь морально-етичного впливу на студента, мотиваційної та естетичної цінності, наявність соціокультурної інформації, порівняно нескладна, здебільшого лінійна послідовність подій з мінімальним ретроспектом і не надмірною кількістю задіяних дійових осіб. Аналіз повинен також підтвердити наявність в автентичному художньому відеофільмі таких якостей залежно від етапу навчання: автентичності, яка для студентів середнього етапу означає створення у Великій Британії сценаристом і акторами-носіями мови; кореляції з тематикою, зазначеною в Програмі і набутими студентами мовленнєвими вміннями; середнього темпу мовлення акторів, а саме 130-160 скл. / хв.; достатньої насиченості відеоряду

елементами невербального спілкування з превалюванням їх сучасних форм, тому що якраз на середньому етапі доцільно здійснювати інтенсивне навчання невербального компонента спілкування.

Наступним кроком у дослідженні проблеми навчання майбутніх філологів III курсу англійського діалогічного спілкування має стати визначення головних вимог до вправ, виконуваних на основі змісту і мовного матеріалу відеофільмів.

Література:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Словарь методических терминов (теория и практика преподавания языков). — СПб: „Златоуст”, 1999. — 472 с.
2. Бичкова Н.І. Місце автентичних художніх кінофільмів у вивченні іноземних мов і культур // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО. Серія „Філологія-педагогіка-психологія”. — 2000. — № 3 В. — С. 596-600.
3. Гузь О.І. Навчання усного англійського мовлення учнів початкової загальноосвітньої школи з використанням відеофонограми. — Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. — К., 2005. — 167 с.
4. Пащук В.С. Навчання студентів мовних спеціальностей усного англійського монологічного мовлення з використанням автентичних художніх фільмів: Дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02. — К., 2002. — 247 с.
5. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання): Проект / Колектив авт.: С.Ю.Ніколаєва, М.І.Соловей (керівники), Ю.В.Головач та ін.; Київ. держ. лінгв. ун-т та ін. — Вінниця: Нова книга, 2001. — 245 с.
6. Arcario P. Criteria for selecting video materials // Video in Second Language Teaching. — 2001. — P. 100-121.
7. Massi M.P., Merino A.G. Films and EFL. What's Playing in the Language Classroom? // Forum. — 1996. — Volume 34. Number 1. — P. 20-23.

Специфічні принципи відбору автентичних художніх відеофільмів для навчання майбутніх філологів III курсу англійського діалогічного спілкування:

- 1. Нормативності вербальних висловлень і невербальних засобів;**
- 2. Достатньої насиченості відеоряду елементами сучасного невербального спілкування;**
- 3. Урахування темпу мовлення акторів;**
- 4. Порівняно нескладної, здебільшого лінійної послідовності подій у фільмі;**
- 5. Урахування кількості дійових осіб;**
- 6. Доцільної тривалості демонстрації відеофільмів.**